

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรสารสนเทศเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันบริการสารสนเทศ อันได้แก่ ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศหรือศูนย์ข้อมูล การบริการสารสนเทศจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมีการสะสมทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ตามนโยบายของสถาบัน เริ่มตั้งแต่การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การบริการที่ถูกต้องตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ หนังสือ วารสาร นิตยสาร จุลสาร หนังสือพิมพ์ สื่อโสตทัศนและฐานข้อมูล เป็นต้น ซึ่งมีความจำเป็นที่จะช่วยให้นักศึกษาและอาจารย์สามารถหาความรู้เพื่อนำมาใช้ค้นคว้าวิจัยและหาความรู้เพิ่มเติม (อุทัย ทุตริยะโพธิ, 2533 : 7-8) สถาบันบริการสารสนเทศจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพัฒนาสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของผู้ใช้ภายในวงเงินงบประมาณที่มีอยู่และสามารถตรวจสอบทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหาด้วยว่ามีข้อดี หรือข้อบกพร่องประการใด เพื่อสามารถนำผลที่ได้จากการตรวจสอบไปปรับปรุงให้ดีขึ้น (วาสนา ธนะสุข, 2538 : 1) สำหรับกระบวนการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศมี 6 ประการ คือ การศึกษาผู้ใช้ การจัดทำนโยบายการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ การเลือก การจัดหา การคัดออกและการประเมินทรัพยากรสารสนเทศ (ประยงค์ พัฒนกิจจำรูญ, 2533 : 81)

เดิมผู้ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดมักมีความเชื่อว่า ความเป็นเลิศของห้องสมุดสามารถวัดได้จากปริมาณทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่แล้วกับทรัพยากรสารสนเทศที่จัดซื้อเพิ่มขึ้น กล่าวคือห้องสมุดใดที่มีหนังสือมากย่อมดีกว่าห้องสมุดที่มีหนังสือน้อย (Baughman, 1997 : 241 อ้างถึงใน มัณฑนา เจริญแพทย์, 2542 : 1) ห้องสมุดต่าง ๆ จึงซื้อหนังสือโดยไม่จำกัดจำนวน ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณและประสบปัญหาในการจัดเก็บ โดยเฉพาะหนังสือบางรายการมีการใช้น้อยมากหรือไม่มีการใช้เลย จำเป็นอย่างยิ่งที่ห้องสมุดจะต้องมีการประเมินทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้ทราบว่าทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหาเข้ามามีความสอดคล้องหรือตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากน้อยเพียงใด

การศึกษาจากสถิติการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้ ซึ่งสถิติดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์ความต้องการในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อสามารถพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศให้สนองต่อความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างแท้จริง (ประยงค์ พัฒนกิจจำรูญ, 2533 : 95-97)

เนื่องจากฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร ยังไม่เคยมีการศึกษาสัดส่วนเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่กับการใช้งาน ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว เพื่อจะได้นำผลของการวิจัยมาพิจารณาหาแนวทางพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสัดส่วนการใช้งานครึ่งทรัพยากรสารสนเทศของฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ศึกษาจำนวนทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือที่ฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร ให้บริการ ในปีการศึกษา 2548

3.2 ศึกษาสัดส่วนการใช้งานครึ่งทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือตามหมวดหมู่ในระบบ LC (Library of Congress Classification) ของผู้ให้บริการฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร ในปีการศึกษา 2548

3.3 ศึกษาสัดส่วนการใช้งานครึ่งทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือตามประเภทของผู้ใช้บริการ ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ข้าราชการและลูกจ้างประจำ ในปีการศึกษา 2548

4. ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ห้องสมุด หมายถึง ฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

4.2 การใช้งานครึ่งทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง จำนวนครั้งในการยืมหนังสือของฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทรในช่วงปีการศึกษา 2548

4.3 เนื้อหาทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง หมวดหมู่ของทรัพยากรห้องสมุด ตามระบบการจัดหมวดหมู่ระบบ LC (Library of Congress Classification)

4.4 ผู้ใช้บริการห้องสมุด หมายถึง สมาชิกห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ข้าราชการและลูกจ้าง ที่ยืมทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือของฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ออกไปใช้นอกห้องสมุด

4.5 Library of Congress Classification หมายถึง ระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือตามระบบรัฐสภาอเมริกัน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทราบสัดส่วนเนื้อหาทรัพยากรสารนิเทศของฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร

5.2 ทราบสัดส่วนการใช้ทรัพยากรสารนิเทศของฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทรตาม

หมวดหมู่ในระบบ LC (Library of Congress Classification)

5.3 ทราบสัดส่วนการใช้ทรัพยากรสารนิเทศของผู้ใช้บริการประเภทต่าง ๆ

5.4 สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงและวางแผนพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการใช้งาน อันจะส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรสารนิเทศอย่างคุ้มค่าต่อไป